

Finansdepartementet

Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 05/1450 SL AGE/rla

Vår ref.: 200200095

Oslo, 16.08.2005

Høring - om skattemessige tilpasninger til vedtatte endringer i regnskapsloven

Det vises til Finansdepartementets brev av 3. juni i år der det bes om Sparebankforeningens syn på forslag til skattemessige tilpasninger som følge av vedtatte endringer i regnskapslovgivingen.

I høringsbrevet opplyser departementet at forutsetningen ved de vurderinger og forslag til skattemessige tilpasninger som legges frem, er at endringene skal være skattemessige nøytrale. Dette er i tråd med det Regnskapslovutvalget la til grunn i NOU 2003:23 Evaluering av Regnskapsloven.

Sparebankforeningen er av den oppfatning at det bør være minst mulig forskjell mellom regnskapslovens prinsipper og skatteloven/det skattemessige resultat i forhold til de problemstillingene som tas opp i høringsnotatet.

1. Finansielle instrumenter - høringsnotatets pkt. 4.1.3.2

Hovedregelen for tidfesting av inntekter og fradrag for tap på finansielle instrumenter er basert på det skattemessige realisasjonsprinsippet. Allerede innvunnet inntekt skal beskattes, og det gis fradrag for realisert tap. Med bakgrunn i finansinstitusjonenes spesielle stilling knyttet til handel med finansielle instrumenter, er det foreslått et unntak fra dette prinsippet for disse institusjonene (utlån inngår her i motsetning til i IFRS ikke i begrepet finansielle instrumenter). Unntaket er også begrunnet med at hovedregelen kan virke forstyrrende på aktiviteten og risikostyringen i finansinstitusjonene.

Tidfesting av inntekter knyttet til finansielle instrumenter i § 14-4 fjerde ledd:

”For finansielle instrumenter og varederivater som oppfyller kriteriene i regnskapsloven § 5-8 første ledd, skal banker, finansieringsforetak og foreninger av låntakere som driver virksomhet med konsesjon etter lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner, legges regnskapslovgivningens regler om vurdering til virkelig verdi til grunn ved tidfesting etter annet ledd.”

1.1 Rekkevidden av særregelen for banker i § 14-4 fjerde ledd

Bestemmelsen er foreslått begrenset til finansielle instrumenter som vurderes etter regnskapslovens § 5-8 (handelsporteføljen). Selskapsregnskapet er grunnlaget for beskatningen. Finansdepartementet sendte 30. juni i år på høring forslag utarbeidet av Kredittilsynet om endringer i regnskapsregelverket for finansinstitusjoner og verdipapirforetak. Der er foreslått at banker skal avskjæres fra bruk av IFRS i selskapsregnskapet inntil ny årsregnskapsforskrift er på plass - tidligst i 2007. Vi vil gjøre oppmerksom på at innenfor IAS/IFRS omfatter virkelig verdi på finansielle instrumenter flere instrumenter (verdipapirer) enn de som er klassifisert i handelsporteføljen. Gitt at Finansdepartementet slutter seg til Kredittilsynets forslag, vil det i forbindelse med overgang til nytt regelverk fra 2007 være behov for en fornyet vurdering av den foreslåtte avgrensningen av finansielle instrumenter.

Vi vil videre peke på at mindre banker normalt ikke har handelsportefølje. Av hensyn til disse anser foreningen det ønskelig at bestemmelsen også omfatter verdipapirer klassifisert som omløpsmidler. I praksis vil dette dreie seg om obligasjoner og sikringsinstrumenter (rente- og valutaswapper) fordi aksjer er omfattet av fritaksmodellen i Skattelovens § 2-38. Eksempelvis benyttes renteswapper som sikringsinstrument for fastrenteutlån. Det er viktig å oppnå symmetri i beskatningen av slike instrumenter og de objekter de er ment å dekke. Hvis ikke, vil det oppstå skattemessige effekter av mer- eller mindreverdier som ikke har økonomiske realiteter.

Gitt at Finansdepartementet vedtar at banker avskjæres fra å benytte IAS/IFRS i selskapsregnskapet, finner Sparebankforeningen avgrensningen i foreslåtte § 14-4 fjerde ledd i Skatteloven hensiktsmessig, men vi ber om at bestemmelsen utvides til også å omfatte øvrige omløpsmidler (verdipapirer).

1.2 Tilordning av anskaffelseskost

Sparebankforeningen er av den oppfatning at det er behov for å regulere tilordningen av anskaffelseskost når skattyter eier flere aksjer i samme aksjeklasse, hvor erverv har skjedd på forskjellige tidspunkt. Etter regnskapslovens § 5-5 skal ombyttbare finansielle eiendeler tilordnes gjennomsnittlig anskaffelseskost. Skattelovens § 10-36 første ledd krever tilordning etter FIFU-prinsippet. For å kunne beregne inngangsverdien etter disse to prinsippene kreves ulike systemmessige løsninger. Forskjellene vil normalt være ubetydelige. Ved utvidet bruk av virkelig verdi vil reglene om tilordning av anskaffelseskost ha begrenset betydning.

Etter vår oppfatning synes det hensiktsmessig at skatteloven § 10-36 endres, slik at tilordning av anskaffelseskost skjer etter de samme prinsipper regnskapsmessig og skattemessig.

2. Endrede regler for finansinstitusjoner om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier – høringsnotatets pkt. 4.5.1

2.1 Opp- og nedskrivning av kredittap

21. desember i 2004 ble det fastsatt nye regler om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier (utlånsforskriften). Virkeområdet for forskriften er banker, finansieringsforetak forsikringsselskap, pensjonskasser samt morselskap som nevnt i finansieringsvirksomhetslovens § 2a-2 og som ikke utarbeider regnskap etter IFRS. Utlånsforskriften avløser forskrift om vurdering av tap på utlån mv av 1991, og er gitt virkning fra 1. januar 2005 men med en overgangsordning på ett år. Utlånsforskriften er utarbeidet med utgangspunkt i IAS 39, og den sentrale motivasjonen for innføring av regelverket er hensynet til sammenlignbarhet med de institusjoner som utarbeider sine regnskaper basert på IFRS.

I det foreliggende høringsnotatet konkluderer Finansdepartementet med at så lenge den regnskapsmessige tidfesting av finansinstitusjonenes tap på lån og garantier i stor utstrekning blir den samme for institusjoner som følger de norske tapsforskriftene og de som benytter IFRS, er det ikke nødvendig med skattemessige nøytraliseringstiltak i forhold til skatteloven.

Sparebankforeningen deler ikke de vurderingene som leder til denne konklusjonen. Etter vår oppfatning er det relevante vurderingstemaet hvorvidt utlånsforskriften representerer et nytt regelverk i forhold til tidligere tapsforskrift. Spørsmålet er, etter vårt syn, således ikke om utlånsforskriften ligger tett opp til IAS 39.

At det dreier seg om et nytt regelverk og som er basert på nye prinsipper, fremkommer blant annet klart ellers i høringsnotatet der departementet på side 86 viser til at det er grunn til å anta at forskriften i praksis vil medføre en innskjerping av finansinstitusjonenes adgang til å nedskrive/avsette for tap sammenlignet med tidligere forskrifter.

Det kan argumenteres for at skattemessig nøytralisering for eksempel i form av etablering av en permanent ulikebehandling i hhv. finans- og skatteregnskapet for nedskrivning for tap, ville være i tråd med den ulikebehandling det legges opp til i forhold til enkelte andre periodiseringsregler. Når regnskapsregelen får nytt innhold, innebærer det samtidig at skatteregelen gis nytt innhold og konsekvensen blir et brudd på det nøytralitetsprinsipp som er lagt til grunn.

Sparebankforeningen har vurdert fordeler og ulemper ved innføring av en permanent ulikebehandling i finans- og skatteregnskapet (nøytralisering). Etter en samlet vurdering har foreningen kommet til at vi ikke vil motsette oss departementets konklusjon i saken. Det samme gjelder skattekonsekvensen ved overgang til nytt regelverk (engangseffekten).

2.2 Opp- og nedskrivning pga renteendringer

Følgende særbestemmelse i skatteloven gjelder for banker ved opp- eller nedskrivning av fordringer (utlån): §14-5 fjerde ledd lyder:

g) Institusjoner som nevnt under f (banker og finansieringsforetak) kan føre til fradrag konstatert tap og tapsavsetning som er ført som kostnad i årsregnskapet i samsvar med regnskapslovgivningens regler....

De banker som avlegger regnskap etter IFRS vurderer fastrentelån til markedsverdi. Dette innebærer at opp- og nedskrivninger av mer- eller mindreverdi skjer i takt med renteutviklingen. § 14-5 fjerde ledd knytter opp- og nedskrivninger til begrepene ”konstatert tap” og ”tapsavsetning”. Dette begrepsapparatet henspeiler på kredittap relatert til tapsforskriften av 1991. Den skattemessige fradragsrett omfatter spesifiserte og uspesifiserte tapsavsetninger. Selv om loven bruker begrepene opp- og nedskrivning av utlån, antas dette utelukkende å gjelde opp- og nedskrivning pga endringer i kredittrisiko. Denne tolkning synes også lagt til grunn i Lignings-ABC, som omtaler den særskilte unntaksregelen slik at det gis fradrag for avsetning til ”urealisert tap på fordringer”.

Under forutsetning av at § 14-5 fjerde ledd bare regulerer kredittap, må det vurderes hvordan opp- og nedskrivning pga renteendringer skal behandles skattemessig. Oppskrivning representerer verdibasert opptjening, mens nedskrivning er urealisert tap. I skattemessig betydning er inntekten ikke innvunnet og kostnaden er ikke pådratt. Tidfestingsregelen (periodiseringsregelen) i § 14-4 annet ledd kommer dermed ikke til anvendelse. Det er mao. ingen skattemessig inntekt / intet skattemessig tap å periodisere. Med utgangspunkt i denne fortolkning, vil det oppstå en midlertidig forskjell mellom regnskap og skatt ved opp- og nedskrivning av fastrentelån. Dette er forskjeller som vil kreve økte ressurser i bankene, da det må etableres systemmessige løsninger som beregner de skattemessige verdier. Omfanget av fastrentelån i Norge er relativt lite, og det skattemessige prinsippvalg vil neppe ha noen særlig provenymessig betydning.

Et annet forhold er at fastrentelån normalt sikres med renteswap, som regnskapsmessig vurderes til virkelig verdi etter IAS 39. Dette betyr at effekten av endret rentenivå vil slå ut samtidig på inntekts- og kostnadssiden med tilnærmet samme beløp. Bruk av virkelig verdi som skattemessig prinsipp vil da ikke få provenymessig effekt.

Sparebankforeningen vil be om at § 14-5 fjerde ledd endres til også å inkludere opp- og nedskrivning som skyldes endringer i rentenivå, og ikke bare kredittap.

2.3 Etableringsgebyrer

Etableringsgebyr som kun dekker driftskostnader ved låneetableringen, er tidligere inntektsført på tidspunktet for låneutbetaling. IAS 39 krever at etableringsgebyr periodiseres i samsvar med effektiv rentemetode. Den regnskapsmessige inntektsføring vil dermed skje over flere år.

Skatteloven har ingen særbestemmelser knyttet til etableringsgebyr, og de generelle tidfestingsregler skal da benyttes. Det må legges til grunn at etableringsgebyr som er betalt av kunden, er innvunnet og realisert inntekt. Periodiseringsregelen for regnskapspliktige i skatteloven § 14-4 annet ledd kommer da til anvendelse. Formuleringen i denne bestemmelse er foreslått endret, likevel er hovedinnholdet ment å være det samme som tidligere.

Sparebankforeningene vil understreke at de systemmessige utfordringene for bankene ved ulikebehandling vil være betydelig. Foreningen legger til grunn at skattemessig periodisering av etableringsgebyr vil kunne gjøres i samsvar med den regnskapsmessige periodisering.

3. Avslutning

Sparebankforeningen vil peke på at vi på det nåværende tidspunkt ikke har full oversikt over alle skattemessige effekter av IAS/IFRS. Det kan derfor være behov for å komme tilbake til nye problemstillinger på et senere tidspunkt. Dette gjelder også behovet for eventuell endring av næringsoppgavens utforming.

Med vennlig hilsen
Sparebankforeningen i Norge

Arne Hyttnes
Administrerende direktør

Erik Johansen
Assisterende direktør